

PYÖRÄREITIN OPASTAMISEN VAIHEET TIEVERKOLLA

Opastamisen kevytohjeistus | Pyörämatkailukeskus

JOHDANTO

Laadittu opastamisen kevytohjeistus perustuu Väyläviraston laatimaan ohjeeseen. Kevytohjeistus on laadittu yhteistyössä Väyläviraston sekä ELY-keskusten kanssa (Pirkanmaan ELY-keskus ja Pohjois-Savon ELY-keskus) tavoitteena selkeyttää pyöräreittien opastamisen vaiheita tieverkolla.

OPASTAMISEN TYÖVAIHEET

- 1.** Tutustu, mitä tieliikennelaki ja Pyöräliikenteen suunnitteluohje sanovat opastamisesta
- 2.** Ole yhteydessä kuntaan ja muihin sidosryhmiin
- 3.** Ole yhteydessä alueelliseen ELY-keskukseen
- 4.** Laadi opastussuunnitelma
- 5.** Valitse tieverkolle sopiva opastustapa
- 6.** Suunnittele reitille tarvittavat opastaulut
- 7.** Hae työlupa Pirkanmaan ELY-keskuksesta
- 8.** Ota huomioon muut opastukseen liittyvät asiat

1

Tieliikennelaki 729/2020 ja Pyöräliikenteen suunnitteluohje

Pyörämatkailun lisääntyminen on tuonut huomattavan paineen merkitä pyöräilyn reittejä teiden varsille. Kun pyöräreitti kulkee Suomen tieverkolla tulee opastuksessa noudattaa tieliikennelakia 729/2020. Tieliikennelain pykälä 81 § kertoo opastusmerkkien käytöstä. Opastusmerkkien kuvat sekä niiden tarkoitus ja sijoittaminen esitetään tieliikennelain liitteessä 3.6. ja 3.7. Pyöräreittien opastuksessa tulee käyttää tieliikennelain mukaisia opastusmerkkejä F20–F23.

Suosittelimme tutustumaan myös Pyöräliikenteen suunnitteluohjeen (2020) kohtaan 6. Liikenteen ohjaus sivut 183–188.

F20 Pyöräilyn viitta

F20.1

F20.2

F21 Pyöräilyn suunnistustaulu

F21.1.

F21.2.

F22 Pyöräilyn etäisyystaulu

F22

F23 Pyöräilyn paikan nimi

F23

2

Kunta ja sidosryhmät

Ole yhteydessä kuntaan ja sopikaa yhdessä opastuksen toteutuksesta ja toimeenpanosta. Reitin opasteiden pystyttämistä ja hoidosta on sovittava ennen opastuksen toteuttamista. Mikäli kunta on mukana reitin toteuttamisessa, sen tulisi olla myös maantielle tulevan opastuksen työluvan hakijana. Näin taataan yleensä opastuksen toteutuksen ja sen pidempiaikaisen ylläpidon toimivuus.

Mikäli pyöräreitti kulkee yksityisteitä pitkin, ota yhteyttä yksityisteiden tiekuntiin. Huomioi, että tiealueen ulkopuolella sijaitseville opastauluille tulee olla aina maanomistajan lupa.

3

ELY-keskus

Tieverkolla opastamiselle tulee hakea työlupa Pirkanmaan ELY-keskuksesta. Ennen työluvan hakemista tulee laatia opastussuunnitelma. Joissain tapauksissa edellytetään myös toteuttamissopimuksen tekoa alueellisen ELY-keskuksen kanssa.

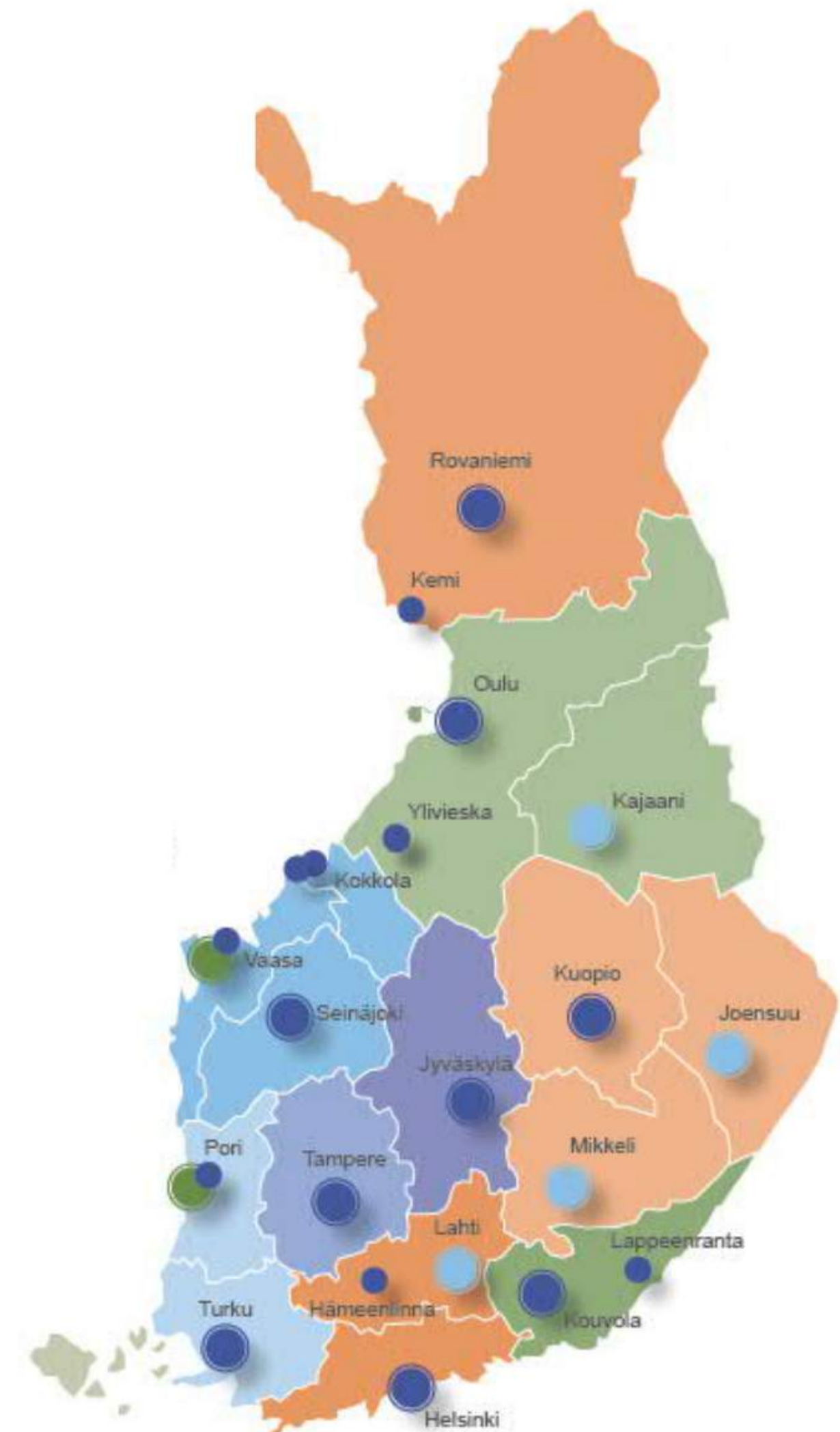
Toteuttamissopimus

- Toteuttamissopimuksen tarve selvitetään paikallisen ELY-keskuksen kirjaamon kautta
- Toteuttamissopimus tulee kyseeseen etenkin silloin, kun maantielle sijoitetaan pysyviä rakenteita ja syntyy kunnossapitovastuuta.
- Toteuttamissopimuksella sovitaan eri tahojen vastuista/ehdoista, kun esimerkiksi kunta toteuttaa jonkin hankkeen maantielle.
 - Toteuttamissopimus tulee kyseeseen etenkin silloin, kun maantielle sijoitetaan pysyviä rakenteita ja syntyy kunnossapitovastuuta.
 - Luvanhakija on muun muassa velvollinen kustannuksellaan tekemään ELY-keskuksen vaatimat muutokset, siirtämään tai poistamaan rakenteen, rakennelman tai laitteen, jos sen käyttämisestä aiheutuu vaaraa liikenteelle tai haittaa tienpidolle.
 - Luvanhakijan tulee myös varautua tarvittaessa siirtämään kustannuksellaan jo asennetut merkit ja opasteet mahdollisten tienparannus- tai kunnossapitotöiden edestä.

Mikäli toteuttamissopimus tarvitaan, varaudu pidempään lupaprosessiin kuin pelkästään työlupaa hakiessa.

ELY-keskusten Liikenne -vastuualueiden kirjaamojen yhteystiedot ja aluejako

- **Uudenmaan ELY-keskus**, kirjaamo, PL 36, 00521 HELSINKI
sähköposti: kirjaamo.uusimaa(at)ely-keskus.fi
- **Varsinais-Suomen ELY-keskus**, kirjaamo, PL 236, 20101 TURKU
sähköposti: kirjaamo.varsinais-suomi(at)ely-keskus.fi
- **Kaakkois-Suomen ELY-keskus**, kirjaamo, PL 1041, 45101 KOUVOLA
sähköposti: kirjaamo.kaakkois-suomi(at)ely-keskus.fi
- **Pirkanmaan ELY-keskus**, kirjaamo, PL 297, 33101 TAMPERE
sähköposti: kirjaamo.pirkanmaa(at)ely-keskus.fi
- **Pohjois-Savon ELY-keskus**, kirjaamo, PL 2000, 70101 KUOPIO
sähköposti: kirjaamo.pohjois-savo(at)ely-keskus.fi
- **Keski-Suomen ELY-keskus**, kirjaamo, PL 250, 40101 JYVÄSKYLÄ
sähköposti: kirjaamo.keski-suomi(at)ely-keskus.fi
- **Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus**, kirjaamo, PL 156, 60101 SEINÄJOKI
sähköposti: kirjaamo.etela-pohjanmaa(at)ely-keskus.fi
- **Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus**, kirjaamo, PL 86, 90101 OULU
sähköposti: kirjaamo.pohjois-pohjanmaa(at)ely-keskus.fi
- **Lapin ELY-keskus**, kirjaamo, PL 8060, 96101 ROVANIEMI
sähköposti: kirjaamo.lappi(at)ely-keskus.fi

Liikenne

ELY-keskusten liikenteen tehtävät

Julkinen henkilöliikenne ▼

Kunnossapito ▼

Kävely ja pyöräily ▼

Liikennejärjestelmätyö

Liikenneturvallisuus ▼

Liikenteen asiakaspalvelu ^

Ehdotusapuri

Liikenteen hallinta

Liikenteen asiakaspalvelu

Liikenteen asiakaspalvelu on valtakunnallinen Väyläviraston, ELY-keskusten ja Fintraffic Oy:n yhteinen maantie-, rata- ja vesiväyläasioiden neuvontapalvelu.

Voit antaa palautetta, esittää kysymyksiä ja kehitysehdotuksia ja tehdä ilmoituksia väyliin liittyen.

Asioi Liikenteen asiakaspalvelun kanssa Palauteväylässä!

Liikenteen asiakaspalvelun [Palauteväylän](#) kautta voi jättää kysymyksiä, palautetta ja ilmoituksia tien kunnosta ympäri vuorokauden. Vastamme viesteihin arkipäivisin klo 8-16.

Puhelinpalvelumme palvelee kaikkina arkipäivinä klo 9-15 numerossa **0295 020 600**.

Chatin virtuaalineuvoja palvelee asiakkaita 24/7. Virtuaalineuvoja auttaa asioinnin alkuun yleisimmissä aiheissa ja ohjaa oikean tiedon äärelle. Tarvittaessa keskustelu voidaan palveluaikana (klo 9-15) siirtää asiakasneuvojalle. Chat-palvelu löytyy [palautevayla.fi](#):n "Palauteväylä" ja "Kysy neuvoa" -osiosta sekä ELY-keskuksen liikenne-aiheisilta sivuilta.

Asiakaspalvelu käsittelee kirjallisia yhteydenottoja arkipäivisin klo 8-16 välisenä aikana.

4

Opastussuunnitelma

Pyöräreitin opastamisen lähtökohta on opastussuunnitelma. Sen pohjalta voidaan arvioida opastuksen toimivuutta, sen toteutusmahdollisuuksia ja siihen tarvittavia työvaiheita.

1. Suunnitelma kannattaa teettää osaavalla suunnittelijalla, joka säästää sekä aikaa että rahaa koko prosessin aikana.
2. Suunnitelmasta tulee käydä ilmi suunniteltu reitti, kaikki reitille suunnitellut opasteet kuvina, niiden tarkat sijainnit ja katselusuunnat, sekä mihin opasteet on tarkoitus kiinnittää.
3. Pyöräreitti viedään pyörätietä pitkin aina kun mahdollista. Pyöräreitti on suunniteltava niin, että sen käyttäminen ei ole muun liikenteen vuoksi vaarallista. Reitin uudelleenlinjausta tulee harkita, mikäli:
 - a. Pientareet ovat kapeat (alle 80 cm) ja nopeusrajoitus on 100 km/h.
 - b. Nopeusrajoitus on 80 km/h ja keskimääräinen vuorokausiliikenne on suurempi kuin 4 000 ajoneuvoa vuorokaudessa.
4. Mikäli pyöräreitti kulkee ajoradalla ja autoliikenteelle tarkoitetut opasteet näkyvät pyörätielle, suositellaan niiden ottamista osaksi reitin opastussuunnitelmaa
5. Opastussuunnitelman luonnos kannattaa käyttää kommenttikierroksella alueen sidosryhmillä ja alueen asukkailla.

5

Opastustapa

Reittien merkitsemiseen maanteillä/tiealueella tulee käyttää ensisijaisesti tieliikennelain mukaisia liikennemerkkejä. Mikäli tieliikennelain mukaiset merkit eivät perustellusta syystä sovellu reitin opasteiksi, voidaan suunnitella vaihtoehtoinen opastus pyöräreitille. Tutustu huolellisesti eri opastustapoihin ja siihen, miten opasteet pitää kiinnittää.

5.1 Tieliikennelain mukaiset liikennemerkit

5.2 Liikennemerkkien tapaan toteutetut opasteet

5.3 Tiealueen ulkopuolelle sijoitettavat reittipaalut

5.4 Opasteiden kiinnitys tiealueella

5.1

Tieliikennelain mukaiset liikennemerkit

Käytettäessä liikennemerkkejä F20–F23 noudatetaan tieliikennelain, sitä täydentävän valtioneuvoston asetuksen ja Liikenne- ja viestintävirasto Traficomien liikennemerkkimääräyksiä antamia ohjeita.

Merkkien ja lisäkilpien mitat, mallit ja soveltavat kuvat löytyvät liikennemerkkimääräyksen opastusmerkkiliitteestä 7: "Tieliikennelain merkkiryhmän F liikennemerkkien mitoitus".

F20 Pyöräilyn viitta

F20.1

F20.2

F21 Pyöräilyn suunnistustaulu

F21.1.

F21.2.

F22 Pyöräilyn etäisyystaulu

F22

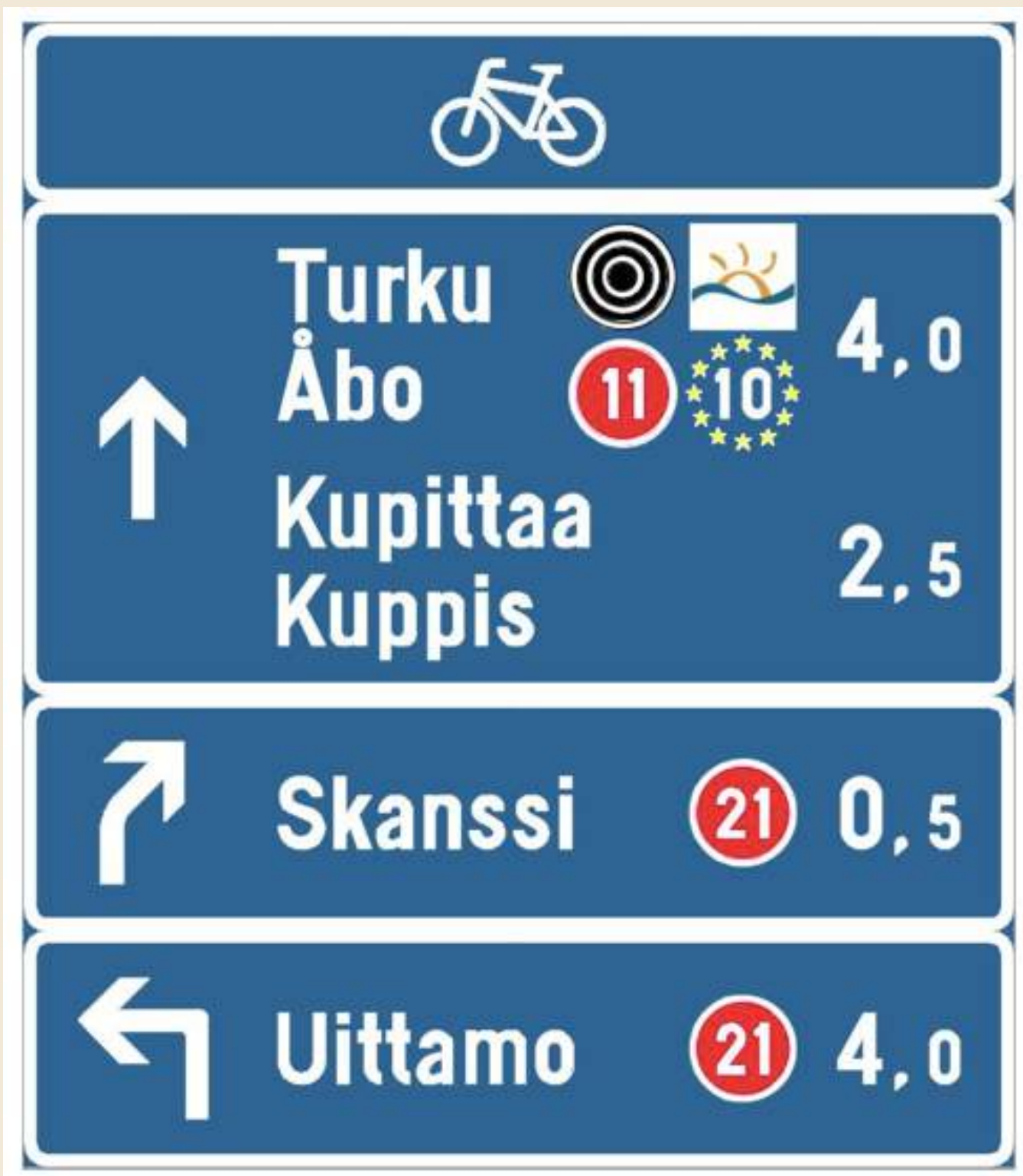
F23 Pyöräilyn paikan nimi

F23

5.1

Tieliikennelain mukaiset liikennemerkkit

5.1

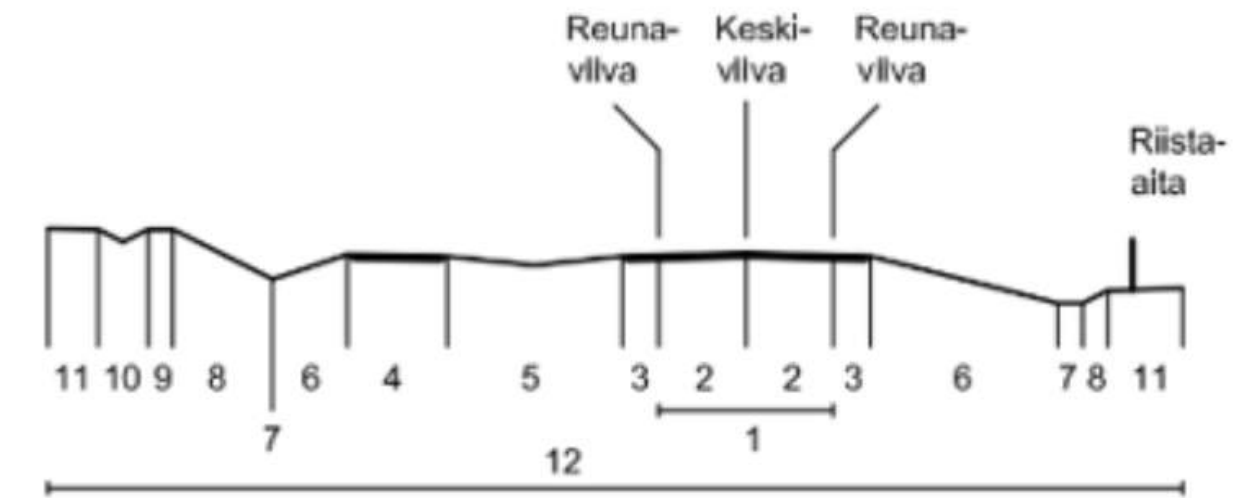
Tieliikennelain mukaiset liikennemerkkit

Opastusmerkit pystytetään tien varteen noudattaen valtioneuvoston asetuksen pykälän 30 § liikennemerkkien sijoittamisesta annettuja ohjeita. Liikennemerkkejä voidaan kiinnittää sopivissa paikoissa vartta vähän jatkamalla samaan varteen pyörätiemerkkien kanssa, mutta ei yleensä muiden merkkien yhteyteen.

Pyörätiellä alimman liikennemerkkin alareunan on oltava 2,2–3,2 m väylän pinnasta.

Liikennemerkkin lähimmän reunan etäisyys pitää olla 1,5 metriä pientareen ulkoreunasta, etäisyys ajoradan reunasta saa olla enintään 4 metriä.

Vähintään 90 cm leveät opastusmerkit kannattaa pystyttää kahdella varrella niiden ilkivaltaisen kääntelyn estämiseksi.

- 1 Ajorata
- 2 Ajokaista
- 3 Piennar (päällystetty piennar+tukiennar 0.25m)
- 4 Kevyen liikenteen väylä (päällystetty väylä+tukiennar 0.25m)
- 5 Välialue
- 6 Sisäluiska
- 7 Sivuojan pohja
- 8 Ulkoluiska ja ulkoluiskan pyöristys
- 9 Tasanne
- 10 Niskaoja
- 11 Reuna-alue
- 12 Tiealue

Kuva 1 Tiealue ja sen osat

5.2

Liikennemerkkien tapaan tehdyt opasteet

Mikäli tieliikennelain mukaiset merkit eivät perustellusta syystä sovellu reitin opasteiksi, voidaan suunnitella vaihtoehtoinen opastus pyöräreitille. Mikäli päädytään käyttämään liikennemerkkien tapaan tehtyjä opasteita, tulee huomioida seuraavat asiat:

1. Opasteiden värien ja kuvioiden on oltava Traficomin mittapiirustusten mukaisia sivut 231–256
2. Opasteiden kokoa muuttaessa, opasteiden mittasuhteet eivät saa vääristyä. Merkkejä ei saa tehdä suuremmiksi kuin mittapiirustuksissa on kuvattu.
3. Opasteiden koon on oltava riittävä, jotta ne näkyvät pyöräillessä vaivatta. Luettavuuden vuoksi merkit saa yleensä pienentää enintään 0,5-kertaisiksi.

5.2

Liikennemerkkien tapaan tehdyt opasteet

Liikennemerkkien tapaan tehtyjen opasteiden kiinnitys ja pystytys

Liikennemerkkien tapaan tehdyt opasteet pystytetään käyttäen liikennemerkkivarsia ja -jalustoja tai vastaavia, kestäviä kiinnitystapoja. Huom! Liikennemerkkien tapaan tehtyjä opasteita ei saa kiinnittää olemassa olevien liikennemerkkien varsiin eikä alle 20 metrin päähän liikennemerkeistä.

Opasteissa voi käyttää puisia varsia, kun kiinnitys maahan on tukeva, merkki näkyy tielle ja merkkiä ei ole helppo kääntää väärään suuntaan. Puuvartisten opasteiden pystytykset tehdään tien sivuojan ulkoluiskaan tai sivuojan taakse niiden huonomman niiton- ja aurauksenkestävyyden vuoksi.

Merkkien pystytystavoista ohjeistetaan tapauskohtaisesti ELY-keskuksen myöntämässä työluvassa.

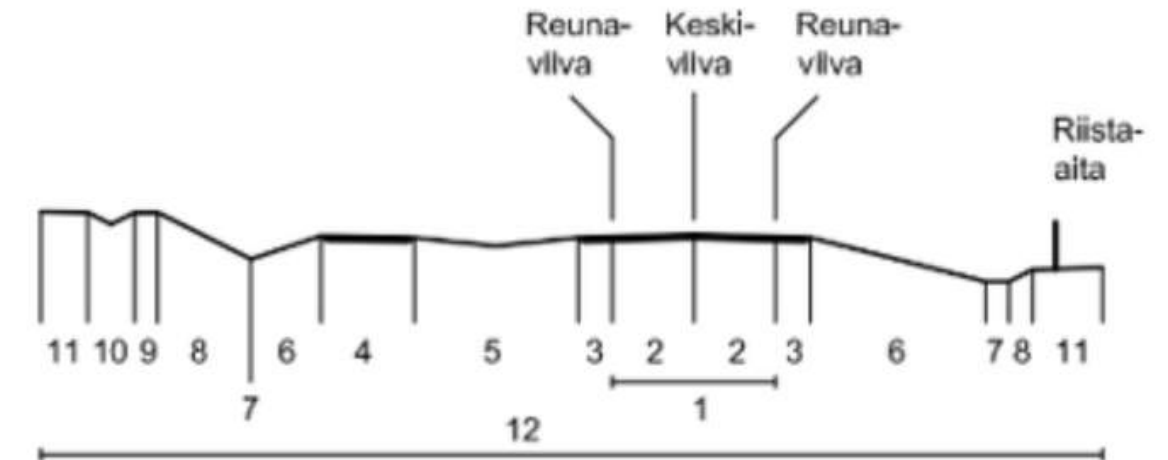
5.3

Tiealueen ulkopuolelle sijoitettavat reittipaalut

Opastaminen reittipaaluilla

Maantietä seuraavalla pyöräreitillä pysymistä voidaan tukea reittipaaluilla. Reittipaalujen tulee sijaita tiealueella sivuojan takana poissa tienhoidon toimenpiteiden (niitto, vesakon raivaus, auraus) ulottuvilta. Paalu voi olla värillinen, mutta siinä ei saa olla heijastavaa pintaa. Paalun pituuden tulee olla sellainen, ettei se jää kasvillisuuden sekaan näkymättömiin kesän edetessä.

Jos reittipaalu pystytetään tiealueen ulkopuolelle, niin siihen ei tarvitse hakea työlupaa, mutta siihen on oltava maanomistajan lupa. Lisäksi paikallisesta ELY-keskuksesta pyydetään lausunto maantien suoja-alueelle sijoittamisesta. Tiealueen ulkopuolella Pirkanmaan ELY-keskuksen myöntämää työlupaa ei tarvita.

- 1 Ajorata
- 2 Ajokaista
- 3 Piennar (päällystetty piennar+tukiennar 0.25m)
- 4 Kevyen liikenteen väylä (päällystetty väylä+tukiennar 0.25m)
- 5 Välialue
- 6 Sisäluiska
- 7 Sivuojan pohja
- 8 Ulkoluiska ja ulkoluiskan pyöristys
- 9 Tasanne
- 10 Niskaoja
- 11 Reuna-alue
- 12 Tiealue

Kuva 1 Tiealue ja sen osat

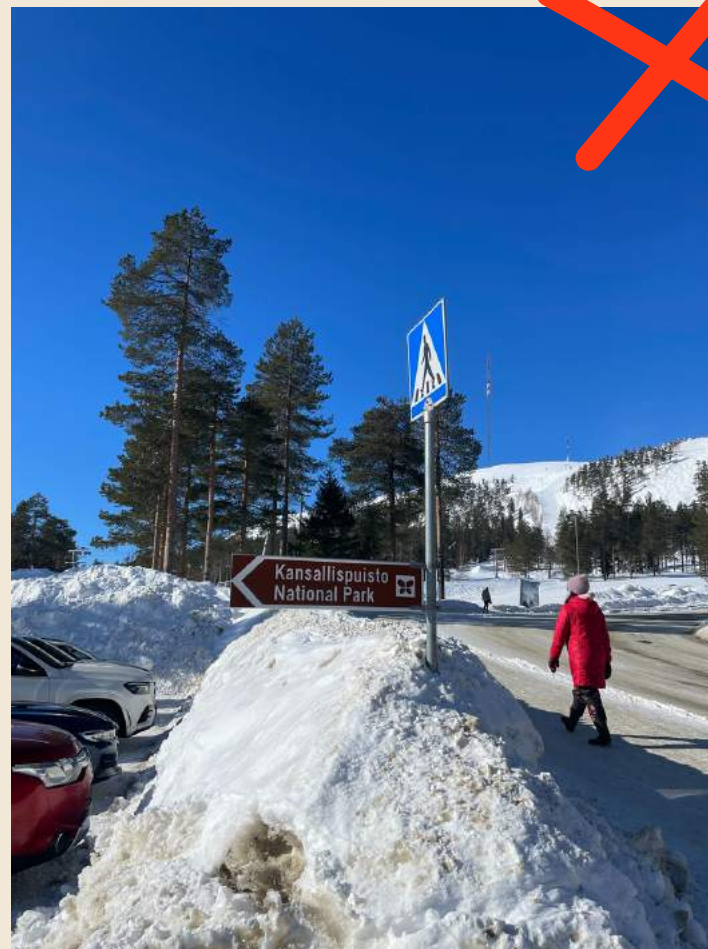
5.4

Opasteiden kiinnitys tiealueella

Mihin opasteita ei saa kiinnittää

Opasteita ei saa kiinnittää törmäyksessä myötäväiksi tarkoitettuihin valaisinpylväisiin muuten kuin pylvään valmistajan hyväksymällä menetelmällä.

Reitin opastamiseen tarkoitettuja tarroja ei saa kiinnittää liikennemerkkeihin eikä niiden varsiin.

6

Opastaulut

Reittien alku- tai risteyskohtiin voi pystyttää reittikokonaisuudesta kertovia opastauluja pysähdyksissä katsottavaksi. Opastaulujen lupaprosessi on sama kuin muiden opasteiden.

Opastaulun voi sijoittaa:

- levähdysalueelle,
- muulle tien levikkeelle tai
- sopivaan paikkaan pyörätien varteen tiealueen rajalle tai sen ulkopuolelle (maanomistajan luvalla).

Opastaulussa kerrotaan tyypillisesti reiteistä sekä reitin varrella sijaitsevista kohteista. Opastustaulussa kannattaa viestiä selkeästi siitä kuinka reitti on opastettu sekä mainita, jos reitistä on olemassa myös sähköinen opastus.

Työlupa Pirkanmaan ELY-keskuksesta

Opasteiden pystytys

Hae työlupa opasteiden pystytykselle Pirkanmaan ELY-keskuksesta [sähköisen asiointipalvelun kautta](#). Työluvassa annetaan ohjeita opasteiden pystytykseen sekä ohjeistetaan muun muassa työnaikaisista liikennejärjestelyistä

Opasteiden ylläpito

- Myöhemmin tapahtuviin opasteiden kunnossapitotöihin tarvitaan uusi erillinen lupa tiealueella työskentelyyn (työlupa).
- Työlupaa ei tarvita ajoradan ja pientareen ulkopuolella tapahtuvia lyhytkestoisia huoltotöitä varten, jos työ ei vaadi liikennejärjestelyjä ja kyseessä on puuvartinen pystystolppa.

8

Muita huomioitavia asioita

Opastuksen tukeminen sähköisellä opastuksella

Jos reitistä on olemassa sähköinen opastus, se kannattaa tuoda esiin opastauluissa sekä viestintäkanavissa, jossa reittiä markkinoidaan. Hyvin tehty sähköinen opastus voi joskus korvata kokonaan tien varteen pystytettävän perinteisen opastuksen.

Varoitusmerkit pyöräilijöistä

Joskus kysytään, kuinka autoilijoita voi varoittaa pyöräilijöistä reitin tullessa tielle. Liikennemerkillä A18 "Pyöräilijöitä" voidaan tieliikennelain mukaan varoittaa tienkohdasta, jossa polkupyöräilijät tai mopoilijat siirtyvät ajoradalle. Näitä merkkejä ei kuitenkaan pitäisi opastetulla pyöräreitillä tarvita. Reitti on suunniteltava alun perin niin, että sillä kulkemisesta ei synny pyöräilijöille vaaratilanteita.

Reitti- ja opastamistarve? Kuinka toimia?

- **Älkää menkö omin nokkineen lisäilemään tiealueelle sinne kuulumattomia virityksiä.**
- Asiassa kannattaa lähestyä ensiksi paikallista ELY-keskusta (kirjaamo) ja tiedustella lupatarpeita sekä muita ohjeita
- Liikenne- ja infrastruktuurivastuualueiden tehtävät hoidetaan 9 ELY-keskuksesta käsin – www.ely-keskus.fi
- Liikenteen asiakaspalvelun kautta voi myös ottaa yhteyttä ja kysyä neuvoa <https://www.ely-keskus.fi/liikenteen-asiakaspalvelu1>
- Pyörämatkailukeskukselle on toimitettu lupakäsittelyä varten koottu viranomaisohje, josta on jalostettu selkokielisempi esityspaketti Pyörämatkailukeskuksen toimesta.

